

TEMA 1: EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA

1. Antecedents del procés de construcció europea: evolució històrica del procés d'integració. 2. La creació i consolidació de les Comunitats Europees. 3. La creació i consolidació de la Unió Europea.

Aquesta obra està protegida amb una [Licencia Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

1. Antecedents del procés de construcció europea: evolució històrica del procés d'integració.

- La integració europea: constant utopia del pensament europeu des de meitat del segle XVI.
  - Tractat de Pau de Westfalia (1648-fí de la Guerra dels 30 Anys) “sistema d'estats europeus”.
  - Projectes europeus a la Il·lustració: Abat de Saint-Pierre (senat europeu i federació de 40 estats); Jeremias Benthan (organisme internacional i exèrcit comú); Emmanuel Kant (organització europea d'estats com a defensa de la pau mundial).
- SXIX: Creixement espectacular dels nacionalismes europeus (Victor Hugo: fraternitat europea i unitat superior).
- SXX: Els enfrontaments mundials suposen la decadència política d'Europa, però al mateix temps comencen a aflorar els ideals europeistes.

- Període d'entreguerres: ideals pragmàtics (unió paneuropea federalista; unió duanera per generar la indústria siderúrgica paneuropea; proposta Briand SdN de creació d'una Unió Europea de cort federal).
- Crisi econòmica dels anys 30 i triomf dels feixismes: clima nacionalista.
- Finalització SGM: sentiments d'unificació amb la finalitat d'evitar cataclismes i guerres.
  - ❖ Pla Marshall de reconstrucció europea: necessitat d'un acord entre els estats europeus i l'elaboració d'un programa per la rehabilitació de l'economia europea. Naixement de l'Organització Europea de Cooperació Econòmica (1948-des de 1960 Organització Europea per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic).
  - ❖ Projectes europeistes. Al 1947 es va crear el Comitè de Coordinació dels Moviments per a la Unitat Europea. 1948 Congrés d'Europa on van quedar reflectides dues grans corrents europeistes:
    - Cooperació intergovernamental (anglosaxons) sense cessió de sobirania: Creació del Consell d'Europa (1949-10 Estats membres), Organització internacional regional amb seu a Estrasburg amb dos òrgans principals (Assemblea consultiva i Comitè de Ministres).
    - Integració de caràcter federal (França) amb cessió parcial de sobirania: Creació de la CECA (Comunitat Europea del Carbó i del Acer).

2. La creació i consolidació de les Comunitats Europees.

2.1. La Declaració Schuman i la creació de la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer.

- Naixement del procés d'integració: Declaració Schuman 9/5/1950
  - Realitzacions concretes i solidaritats de fet.
  - Finalització de l'antagonisme franc-alemany i objectiu econòmic que derivaria en la unificació política.
- Tractat Constitutiu de la CECA 18/4/1951 (entrada en vigor 23/7/1952) Europa dels Sis (França, Itàlia, Alemanya, Estats del Benelux):
  - Primera organització regional amb caràcter supranacional.
  - Pilars bàsics: establiment d'un mercat comú, objectius comuns i institucions dotades de poders efectius i immediats.
  - Composició:
    - ❖ Alta Autoritat: institució independent dels Estats i competències decisòries i normatives amplies.

- ❖ Consell de Ministres: Institució de caràcter intergovernamental amb poders limitats encarregada relacions CECA-Estats membres.
  - ❖ Assemblea: Representants triats per Parlaments nacionals entre els parlamentaris. Escassos poders de control polític.
  - ❖ Tribunal de Justícia: Compliment CECA i dret emanat de l'organització.
- Duració determinada: 23/7/2002.

2.2. El fracàs dels Projectes de la Comunitat Europea de Defensa i de la Comunitat Política Europea.

- Temor invasió soviètica i rearmament militar alemany impulsà la signatura entre França i Regne Unit d'un Tractat d'Aliança i assistència Mútua (4/3/1947) que es va ampliar als tres països del BENELUX (tractat de col·laboració econòmica, social i cultural i de legítima defensa col·lectiva 19/3/1948) Unió Europea Occidental (1954) amb falta de capacitat defensiva.
- Aliança militar amb EUA: 4/5/1949 Tractat de l'Atlàntic Nord OTAN
  - Després Guerra Corea: EUA major compromís i major participació.
- Pla Pleven per Comunitat Europea de Defensa: Fusió d'exèrcits europeus de manera anàloga a la CECA.
  - Tractat CED (27/5/1952) problemes ratificació.
  - Per superar-los: creació comunitat política europea (TCPE 10/3/1953) com organització supranacional similar CECA. No va entrar en vigor.

2.3. La creació de la Comunitat Europea d'Energia Atòmica i de la Comunitat Econòmica Europea.

- Tornada a la filosofia Declaració Schuman: Iniciativa italiana i bases projecte de relançament de la integració:
  - Desenvolupament de les institucions.
  - Fusió progressiva de les economies.
  - Creació d'un mercat comú.
  - Harmonització de les polítiques socials.
- Comitè intergovernamental d'experts: Roma 25/3/1957 3 tractats (en vigor 1/1/1958) per als 6 membres:
  - Tractat constitutiu de la Comunitat Econòmica Europea (TCEE). Objectiu més ampli del mercat comú i progressiva aproximació de polítiques.
  - Tractat constitutiu de la Comunitat Europea de l'Energia Atòmica (TCEEA-Euratom). Reproducció del model sectorial CECA.
  - Conveni sobre determinades institucions comunes a les Comunitats Europees.
- Estructura institucional atenuant el seu caràcter supranacional a favor de major caràcter intergovernamental:
  - Canvi en les institucions:
    - ❖ Alta Autoritat → Comissió amb monopoli iniciativa poder decisor.
    - ❖ Consell: poder decisor per majoria qualificada.
  - Canvi del model de finançament (contribucions estats membres i sense recursos propis): Pèrdua d'independència política.

2.4. La consolidació de les Comunitats Europees i la seua ampliació.

a) L'establiment del mercat comú i l'aprofundiment en la integració europea.

- La CEE tenia dos grans objectius:
  - Establiment d'un mercat comú (competències majors).
  - Progressiva aproximació polítiques econòmiques (competències limitades).
- Període transitori de 12 anys per l'establiment del mercat comú en tres etapes:
  - Primera etapa: zona de lliure canvi (supressió drets duanes i restriccions, manteniment sobirania amb països extracomunitaris).
  - Segona etapa: unió duanera (aranzel duaner comú i política comercial comuna respecte països tercers).
  - Tercera etapa: mercat comú amb integració econòmica més intensa (llibertats de circulació comunitària, polítiques comunes per l'agricultura i els transports; règim de garantia competència lliure i lleial per les empreses).
- Primera crisi 1965 (Crisi de la cadira buida) quan França va abandonar el Consell demanant el manteniment de la unanimitat en les decisions i va provocar la paràlisi de les institucions. Compromís de Luxemburg (30/1/1966)
  - Renuncia a la regla de la majoria qualificada.
  - Poder decisor per unanimitat.

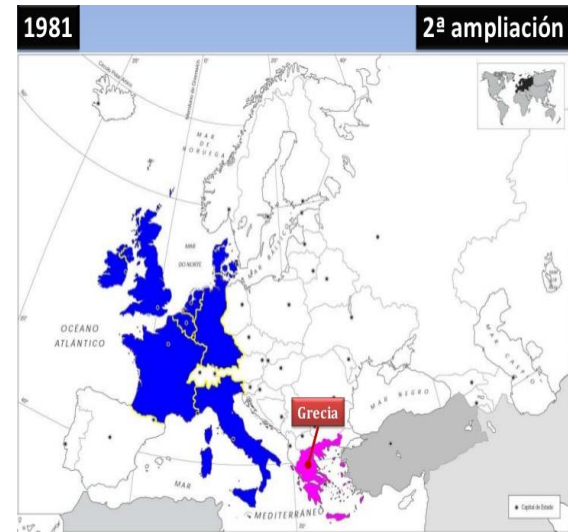
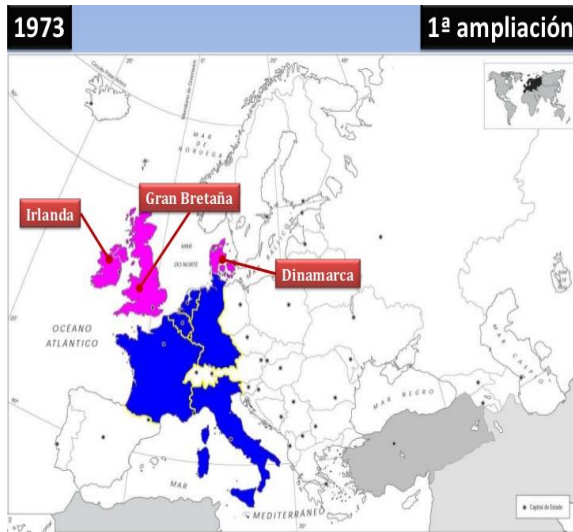
- La necessitat d'acollir nou avanços va fer necessària la reforma dels Tractats i del marc institucional:
  - 1961: Cims de Caps d'Estat i de Govern (institucionalitzats a 1974): Consell Europeu (Caps d'Estat o de Govern + President de la Comissió sense vot) per donar orientació política i impuls al procés d'integració. Unanimitat.
  - 8/4/1965: Tractat de Fusió d'executius (vigor 1/7/1967) establint un Consell i una Comissió única (modificació orgànica però no competencial) i creació del COREPER (Comitè de representants permanent com òrgan auxiliar del Consell).
  - Reformes de l'Assemblea:
    - ❖ 30/3/1962: Denominació de Parlament Europeu (PE).
    - ❖ Decisió 76/787/CECA, CEE, Euratom dels Representants dels Estats membres reunits en el si del Consell: elecció per sufragi universal (1eres eleccions a juny 1979).
    - ❖ Augment de competències.
  - 1970/75: reforma del sistema de finançament
    - ❖ Substitució de les contribucions financeres dels Estats membres per un sistema de recursos propis de les Comunitats Europees, aconseguit en 1980 amb aranzels exteriors comuns, gravàmens o exaccions agrícoles i % del IVA+ % uniforme sobre PNB.
    - ❖ Principi de co-autoritat pressupostària que distingeix entre despeses obligatòries (Consell) i no obligatòries (PE) dins del pressupost comunitari.
  - Modificacions dels procediments normatius amb la incorporació del PE:

- ❖ Procediment de concertació en matèries molt limitades (PE podia bloquejar temporalment el Consell).
- ❖ Procediments nous al Acta única Europea.
- 19/6/1983: Consell Europeu Stuttgart “Declaració Solemne sobre la UE”:
  - ❖ Cooperació política europea.
  - ❖ Compromís polític d’abandonar el Compromís de Luxemburg.
  - ❖ Necessitat de democratitzar i aprofundir en el patrimoni comunitari bases de la futura UE.
- Concreció: 17/2/1986 Acta Única Europea (en vigor 1/7/1986)
  - ❖ Reformant:
    - Tractats constitutius de les Comunitats.
    - Els tractats de reforma adoptats.
  - ❖ Donant base a la Cooperació Política Europea:
    - En matèria de política exterior (cooperació intergovernamental).
  - ❖ Reformes de les institucions:
    - Inserir el Consell Europeu.
    - Facilitació del mercat interior únic: cooperació en matèria de política econòmica i monetària.
- El procés d’integració seguiria dues vies:
  - ❖ Via comunitària: integració supranacional.
  - ❖ Via intergovernamental: desenvolupament de la cooperació.

a) Les ampliacions de les Comunitats Europees

- Primera ampliació: 1/1/1973 Gran Bretanya, Dinamarca i Irlanda.
- Segona ampliació: 1/1/1981 Grècia.
- Tercera ampliació: 1/1/1986 Espanya i Portugal.

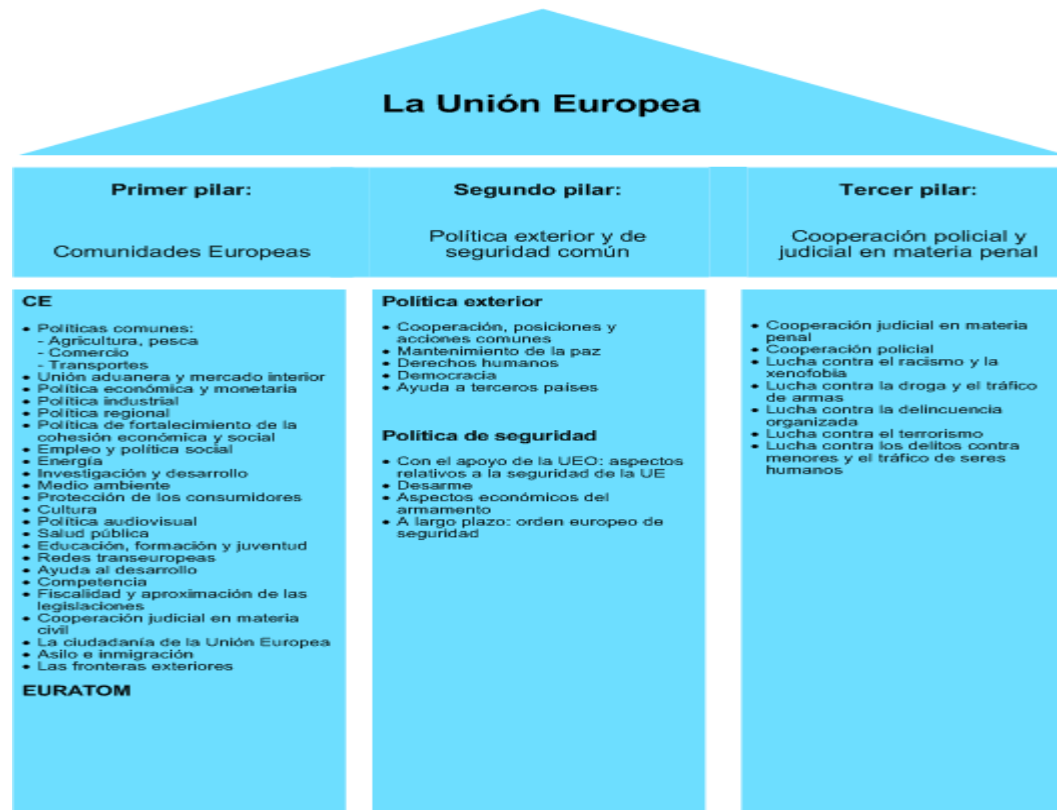
3. La creació i consolidació de la Unió Europea.

3.1. Les Conferències intergovernamentals de 1990

- AUE introdueix en el Tractat CEE un capítol dedicat a la unió econòmica i monetària (UEM) revitalitzant el segon objectiu de la CEE.
  - Moneda única.
  - Reformes: Conferència intergovernamental entre 1991-1992 (1991 Maastricht Consell Europeu: Text únic de Tractat).
- Caiguda Europa Comunista: canvis i necessitat d'ampliar objectius Reunió Extraordinària del Consell Europeu Dublín 4/1990
  - Conferència sobre UEM: Via supranacional de cessió de competències sobiranes a les Comunitats.
  - Conferència sobre Unió Política: recels però fructífera en altres àmbits:
    - ❖ Cooperació política europea.
    - ❖ Assumptes de justícia i d'interior: Grup de Trevi integrat pels Ministres de Justícia i Interior per coordinar les seues actuacions.
    - ❖ Creació de mecanismes de cooperació intergovernamental en mercat interior per decisions consensuades.
- 14/6/1985: Acord d'abolició gradual dels controls en les fronteres comunes-Acord Schengen Alemanya, França, BENELUX:
  - 19/6/1990: Conveni d'aplicació de l'Acord Schengen, amb adhesió de la resta d'Estats membres i dos no membres (Islàndia i Noruega).

3.2. El Tractat de Maastricht (7/2/1992) i el naixement de la Unió Europea.

- 7/2/1992 Tractat de Maastricht (en vigor 1/11/1993), Tractat de la Unió Europea (TUE) ha sigut la reforma més importat.
  - Creació UE.
  - Cooperació intergovernamental de política exterior dels Estats.
  - Cooperació en els àmbits de justícia.
- Metàfora del Temple Grec:

- Frontispici: Títol I del TUE relatives a la creació, objectius, principis i elements constitutius. Objectius:
  - ❖ Afirmació de la identitat UE en àmbit internacional, realització PESC.
  - ❖ Desenvolupament CAJAI.
  - ❖ Desenvolupament drets nacionals: ciutadania europea.
  - ❖ Respecte identitat nacional, governs basats en principis democràtics.
  - ❖ Respecte drets fonamentals, jurisprudència TJCE.
- Els tres pilars: la UE es fonamenta en les comunitats europees.
  - ❖ Pilar central de caràcter comunitari i compost per les tres comunitats europees. La comunitat que va rebre més reformes va ser la CE que perd la denominació d'econòmica.
  - ❖ Els altres dos: pilars intergovernamentals, on les decisions són exclusivament del Consell sota les orientacions dels Consells Europeus.
    - PESC: Decisions per unanimitat del Consell.
    - CAJAI.
- Basament: TÍTOL VII sobre la competència TJCE, procés de revisió dels tractats, noves adhesions, etc.

3.3. La consolidació de la Unió Europea

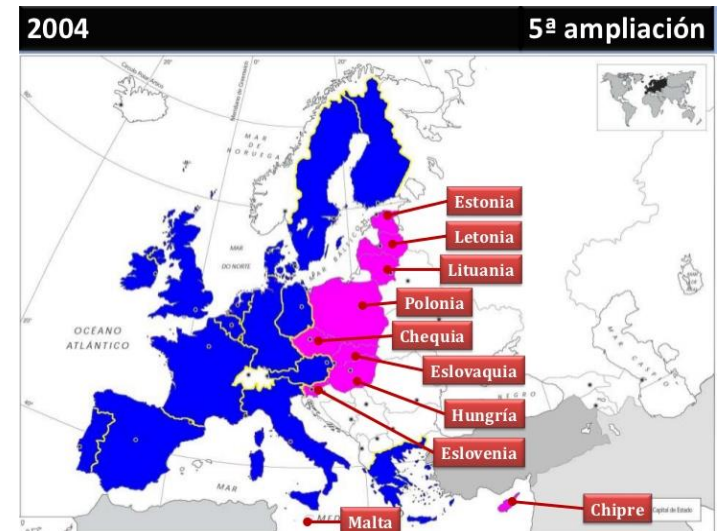
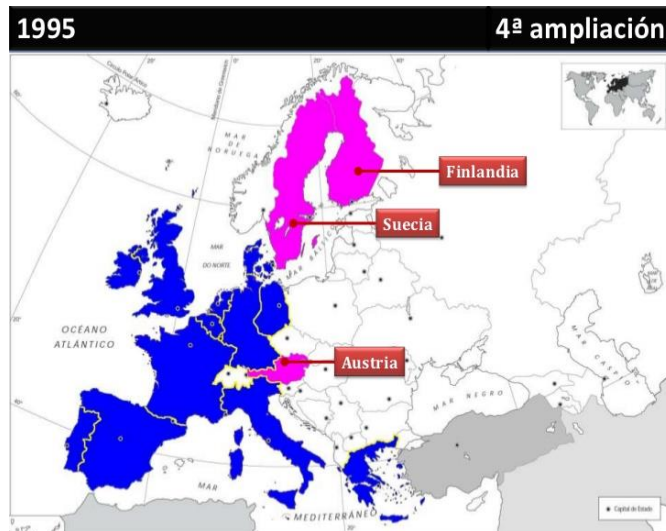
- Dues vies simultànies:
  - Celebració tractats internacionals de reforma.
  - Celebració tractats internacionals d'adhesió.

a) Reformes menors: Tractat d'Amsterdam i Tractat de Niça

- Tractat d'Amsterdam (2/10/1997, en vigor 1/5/1999):
  - Labor de simplificació dels tractats constitutius i derogació de qüestions caduques però sense alteració de l'estructura formal UE.
  - Modificacions al “temple grec”:
    - ❖ Frontispici: consagració del principi democràtic.
    - ❖ Segon pilar: naixement de la figura de l'Alt Representant de la PESC.
    - ❖ Tercer pilar: Canvi denominació a Cooperació Policial i Judicial en matèria penal (COPOJP).
  - Altres modificacions: reconeixement competència TJUE en matèria de violació drets fonamentals, lliure circulació de persones integrant el patrimoni Schengen.
- Tractat de Niça (26/2/2001, en vigor 1/2/2003):
  - Modificació del sistema institucional de la Unió i del seu funcionament:
    - ❖ Nou repartiment escons PE.
    - ❖ Modificació de la Comissió.
    - ❖ Reforma del vot del Consell: majoria qualificada basada en dos criteris (n. de vots i majoria estats membres, amb possibilitat d'introduir criteri poblacional).
    - ❖ Avanç en drets humans: Carta de Drets Fonamentals (Colònia).
    - ❖ Punts bàsics desenvolupament UE: delimitació competències UE/Estats; Estatuts de la Carta dels Drets Fonamentals; simplificació dels tractats, funcions dels Parlaments Nacionals.

b) Quarta i cinquena ampliació

- Quarta ampliació: 1/1/1995 Àustria, Finlàndia i Suècia.
- Cinquena o gran ampliació: 1/5/2004 Estònia, Letònia, Lituània, Polònia, República Checa, Eslovàquia, Hongria, Eslovènia, Xipre i Malta. L'ampliació té lloc després de l'establiment pel Consell Europeu dels anomenats criteris de Copenhagen:
  - Garantia de democràcia, imperi de la llei, drets humans i protecció de les minories.
  - Economia de mercat.
  - Capacitat de competència enfront de les forces d'altres mercats de la UE.
  - Obligació de complir les obligacions comunitàries (objectius polítics, econòmics i monetaris).

c) El fracàs del Tractat Constitucional i el Tractat de Lisboa (13/12/2007)

- Consell Europeu de Laeken (12/2001) Declaració sobre el futur de la Unió Europea projecte de Constitució per Europa.
- 29/10/2004 Roma. Tractat pel qual estableix una Constitució per a Europa. Fracàs en ratificacions i període de reflexió renunciant al Tractat al 2007.
- Tractat de Lisboa de 13/12/2007 de modificació del TUE. Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE)
  - Desapareixen els tractats constitutius i només perduren TUE i TFUE. Classificació de les competències en tres categories.
  - La UE es dota de personalitat jurídica i s'abandona l'estructura de pilars. La CEEA es separa formalment de la UE i remena con OI.
  - Institucions de la UE: Consell Europeu, PE, Consell, Comissió Europea, TJUE, BCE, Tcomptes.
  - Modificacions institucionals:
    - ❖ PE: incrementa poders legislatius, pressupostaris, i modificació composició.
    - ❖ Creació de la figura del President del Consell Europeu.
    - ❖ Consell: funcions tradicionals i modificació sistema de adopció decisions. Majoria qualificada i doble majoria (Estats i població).
    - ❖ Comissió: Modificació composició.
    - ❖ Progressos en matèria drets humans.
    - ❖ Reconeix i potencia les funcions del Parlaments nacionals i reforça el paper dels ciutadans.

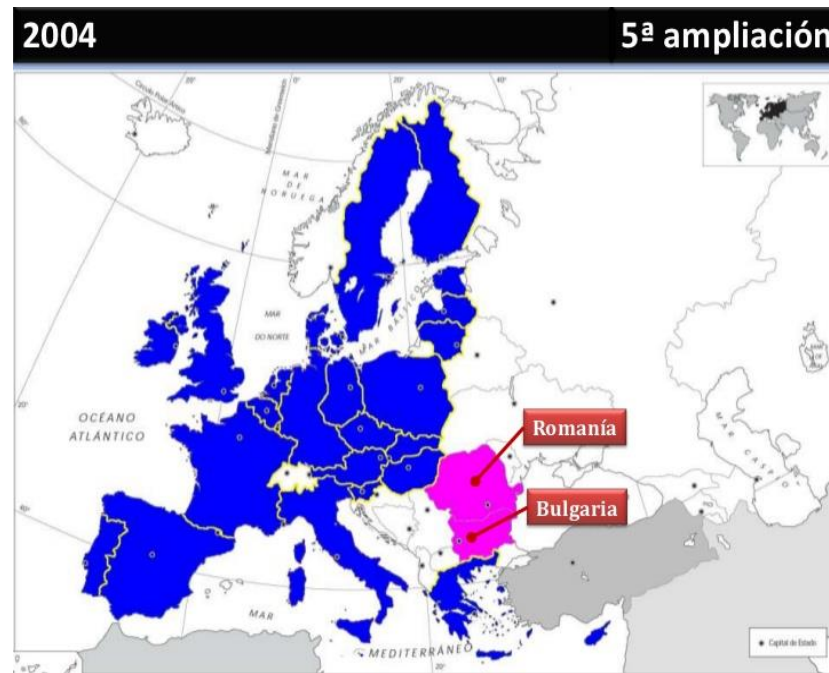

d) Esdeveniments posteriors al Tractat de Lisboa

- Reformes puntuals dels Tractats constitutius.
- Necessitat de reforma de la UEM.
- Brèxit

3.3. Les ampliacions de la Unió Europea.

- Sisena ampliació: 1/1/2007 Bulgària i Romania.
- Setena ampliació: 1/7/2013 Croàcia

Aquesta obra està protegida amb una [Licencia Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).